

**Dodenherdenking 04 mei 2019.
Bij het graf van William Robert Fisher en Cornelis Bosma op het kerkhof
van de Sint Martinuskerk in Wirdum (Fr).**

Om 19.30 uur luidden de klokken van de toren van de oude Sint Martinuskerk om ons te herinneren aan de dodenherdenking.

Veel mensen verzamelden zich op het kerkhof en luisterden stil naar het Popkoor.

Piet Sizoo opende de herdenking.

Welkom allemaal,

Wat mooi dat u weer in zulke getale naar het kerkhof van Wirdum bent gekomen voor de jaarlijkse dodenherdenking en om met elkaar na het spelen van “the last post” 2 minuten stil te zijn.

Speciaal welkom ook aan de heer en mevrouw, Jan en Alie Kalsbeek, zij zijn zeer betrokken bij de herdenking en zij zullen straks na het zingen van het Wilhelmus de krans namens het 4 mei Comité leggen. Meneer Kalsbeek is medesamensteller van het boek “omtinken yn frijheit” uitgebracht in 1995 ter gelegenheid van 50 jaar vrijheid, waarin verhalen uit de oorlog van Wirdum en omgeving staan opgetekend, hij bracht ons ook enkele jaren geleden in contact met de heer Pappi, die als joodse jongen hier ondergedoken was en die hier 4 jaar geleden de krans heeft gelegd.

In de voorbereiding van deze herdenking kregen wij het programma van de herdenking in 1960 in handen. Het werd door Rudi Wybrandi gevonden tussen een stapel oude liturgieën bij het orgel hier in de Martinuskerk.

Dit soort toevalligheden is voor ons een inspiratiebron om invulling te geven aan onze herdenking.

Wat direct opvalt als je het programma in kijkt is dat het een zeer plechtige gelegenheid was waarbij een hoofdrol was weggelegd voor lokale notabelen.

Het bekende gedicht “Lied der 18 doden” van Jan Campert werd voorgedragen door de afgelopen jaar overleden heer Sjoerd Boonstra.

Dit gedicht werd gepubliceerd in 1943 in “Het Parool”, destijds een verzetskrant. Het gaat over de executie van 18 verzetsstrijders op 16 maart 1941 op de Waaldorpervlakte bij Den Haag.

Campert schreef het gedicht uit het perspectief van één van de verzetsstrijders.

Het begint als volgt:

*Een cel is maar twee meter lang
en nauw twee meter breed,
wel kleiner nog is het stuk grond
dat ik nu nog niet weet,
maar waar ik naamloos rusten zal,
mijn makkers bovendien,
wij waren achttien in getal,
geen zal den avond zien.*

Het eindigt met:

*Ik zie hoe 't eerste morgenlicht
door 't hooge venster draalt –
mijn God, maak mij het sterven licht,
en zoo ik heb gefaald
gelijk een elk wel falen kan,
schenk mij dan Uw genâ,
opdat ik heenga als een man
als ik voor de loopen sta.*

De tussenliggende 5 coupletten zijn zwaarbeladen vol van Nederlands-nationalistische, anti-Duitse retoriek. Een en ander wel begrijpelijk als je bedenkt dat het geschreven werd midden in de oorlog.

Tiiden hawwe tiiden.

Wat ons in het programma uit 1960 ook erg trof was het feit dat zeer expliciet werd vermeld dat de herdenking niet voor jeugd onder de 13 jaar toegankelijk was.

Tiiden hawwe tiiden.

Want tegenwoordig hechten wij juist grote waarde aan de aanwezigheid en de medewerking van de jeugd bij de herdenking. Door de herinnering aan de oorlog en de slachtoffers levend te houden leren wij de vrijheid waarin we mogen leven te waarderen.

Het thema van het nationaal comité 4 en 5 mei luidt dan ook.

Vrijheid geef je door!

We gaan zo dadelijk luisteren naar het koor “Sawat Súver” onder leiding van Klaske Deinum. Zij zijn al vele jaren een vaste waarde tijdens de herdenking en dat wordt door ons zeer gewaardeerd. Zij zingen een voor deze herdenking speciaal gemaakt arrangement van het lied “In vrijheid” van Té Lau, het lied gaat over de vrede, 5 mei, maar ook over het feit dat deze vrede zwaarbevochten is en niet vanzelfsprekend.

Gedicht Ivonne van der Waard:

‘Er werd eerder al gerefereerd aan het feit dat in 1960 de jeugd geen toegang had tijdens de herdenking. Hoe anders is het nu; ieder jaar zijn wij trots dat er weer basisschoolleerlingen zijn die ons graag willen helpen. Jildau, Jitse-Jan, Leo, Hannah, Norah, Tirza, Femke....en Devit Wakile, wiens broer vorig jaar bij een vlag stond. We waarderen het zeer dat de familie Wakile uit Syrië zich betrokken voelt bij de herdenking hier op het kerkhof. Wij voelen ons betrokken bij hen.

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei organiseert sinds 1998 de dichtwedstrijd ‘Dichter bij 4 mei’ voor jongeren tussen 14 en 19 jaar. Dit jaar is het gedicht ‘Een keer vaker’ van de 17 jarige Maureen de

Witte uit Flevoland uitgekozen om te worden voorgedragen op de Dam. Wij vonden het een mooi idee om dit gedicht vanavond ook hier te laten klinken, voorlezen door één van ónze jongeren: Thom de Vries.’

Eén keer vaker (Maureen de Witte)

*Eén keer vaker kijken,
naar de foto aan de muur,
van mijn opa in het uniform,
strijdend voor mijn vrijheid,
ging hij dwars door het vuur.*

*Eén keer vaker strijden,
dan dat je werkelijk kon,
strijdend tot aan het einde,
omdat je met opgeven
de oorlog niet won.*

*Eén keer vaker liefhebben,
hen die ons zijn ontgaan,
opdat de herinnering blijft leven,
opdat we niet vergeten
wat zij voor ons hebben gedaan.*

*Eén keer vaker denken,
aan die verleden tijd,
die zelfs in het heden,
in de wereld om ons heen
voor altijd zichtbaar blijft.*

Eén keer vaker...

**The Last Post werd gespeeld en samen waren wij twee minuten stil....
Het Wilhelmus klonk waarbij de vlaggen in top werden gehesen.**

De krans is namens het 4 mei comité gelegd door Jan en Alie Kalsbeek:

Hannah Greenwood heeft namens de scholen een boeket gelegd bij het oorlogsmonument, het graf van sergeant Fisher:

Jitse-Jan legde een boeket bij het graf van Cornelis Bosma die daags na onze bevrijding omgekomen tijdens dwangarbeid in een Duitse fabriek

Alle meewerkende kinderen werd gevraagd om een roos pakken en op één van de graven leggen. Zij verlieten als eerste het kerkhof.

Ook het 4 mei comité legt rozen op één van de graven.
Hierna verliet iedereen in stilte het kerkhof waarbij bloemen konden worden achtergelaten bij de graven.

